

IN MEMORIAM DE JOSÉ IGNACIO FERNÁNDEZ ALONSO, CIENTÍFIC I MESTRE

Francisco Tomás*

El proppassat 2 d'agost va faltar José Ignacio Fernández Alonso, catedràtic de Química Física i doctor "Honoris Causa" per la Universitat de València. El professor Fernández Alonso va nàixer al Ferrol (la Corunya) el 1917, va realitzar els seus estudis de química a la Universitat de Santiago, on va llicenciar-se el 1940, i va obtenir el doctorat el 1944, mitjançant una tesi sobre picnometria de precisió, dirigida pel Dr. Tomás Batuecas.

El 1945 va incorporar-se a la Universitat de València com a catedràtic de Química Física i Electroquímica. Hi va romandre fins 1971, any en què es traslladà a la càtedra del mateix nom en la nova Universitat Autònoma de Madrid, on finalitzà la seua vida acadèmica com a professor emèrit.

Els qui el vàrem conèixer com a professor i mestre vàrem poder apreciar les seues explicacions rigoroses sempre adobades d'un ric anecdotari que atreia l'atenció dels seus estudiants. Sempre procurava transmetre als seus estudiants les novetats que la ciència anava introduint en el món de la química, inculcant-los la idea que mai no podria considerar-se el coneixement científic com alguna cosa tanca, sinó com quelcom que sempre està fent-se i convidant-los a participar en l'aventura que aleshores significava la investigació científica.

La seua tasca docent es desenvolupava en paral·lel amb una intensa activitat científica. El 1951 és un any assenyalat en la seua vida científica. En aquest any s'incorpora en qualitat de Research Fellow al CALTECH (Institut de Tecnologia de Califòrnia) on col·labora intensament amb el professor Linus Pauling. L'impacte que li va produir la ciència que es desenvolupava al si del laboratori del professor Pauling, i la qualitat humana del mateix professor que va rebre el Premi Nobel de Química i el de la Pau va marcar el seu futur científic i la seua personalitat. Des d'aquesta data, Fernández Alonso introdueix a Espanya, a través de la Universitat de València, la nova ciència de la química quàntica. Aquesta ciència utilitza la metodologia i els fonaments de la física quàntica a l'estudi dels processos químics i l'estructura de les molècules. Els anys 50 i 60 són els d'expansió i consolidació d'aquesta ciència i pot dir-se que els investigadors espanyols i valencians dirigits per Fernández Alonso es

troben al més alt nivell. Treballs sobre la química de sistemes insaturats, bases púriques i pirimidíiques, sistemes de provada activitat cancerígena són estudiats a la Universitat de València. L'esperit innovador i inquiet del professor Fernández Alonso el va conduir a la introducció de la informàtica en la Universitat de València, mitjançant l'adquisició del primer ordinador de càlcul de la Universitat Espanyola, l'any 1965.

La seua tasca científica i acadèmica va continuar, i fins i tot va créixer durant el temps que va ser catedràtic en la Universitat Autònoma de Madrid, fins a la culminació de la seua vida acadèmica. Aquesta tasca es va traduir en nombroses publicacions científiques, tesis doctorals dirigides, en la seua rellevància científica en el món internacional mitjançant la seua presència en societats científiques i fòrums internacional. Pot dir-se, però, que a hores d'ara continua realitzant-se. Fernández Alonso va ser el creador d'una escola científica, a la qual s'honoren en pertànyer molts deixebles que en el moment actual treballen, fem ciència i docència en diverses universitats d'Espanya (Autònoma de Madrid, Autònoma de Barcelona, Jaume I, Alacant, València). En qualitat de catedràtics i professors titulars

seguim els seus ensenyaments i els transmetem als nostres deixebles. Ens va saber ensenyar també a assolir la part de responsabilitat que ens pertoca als universitaris, en el govern i gestió de la universitat, ens va ensenyar a desenvolupar l'esperit crític davant la ciència i la societat.

Fernández Alonso va ser des de sempre un defensor de la universitat pública. Sempre deia que el paper de la universitat com a dinamitzadora de la societat no podia quedar subordinat a grups de pressió econòmics o polítics. Sempre va manifestar que la renovació permanent de la universitat sols seria possible quan les confrontacions naturals i les diferències es resolgueren amb el diàleg i amb harmonia amb l'acord democràtic dels components de la comunitat universitària. Aquestes lliçons de convivència i compromís enriqueixen la formació que vàrem rebre els seus deixebles.

Descanseu en pau, Don José, científic, mestre, amic.

*Vicerector d'Investigació de la Universitat de València